

Modül 7- SOSYAL ETKİLEŞİM VE İLETİŞİM

(ÖNEMLİ KISIMLAR)

- **İletişim kavramı**; iknayı, etkilemeyi, duygu ve düşüncelerin aktarılma sürecini, ortak algılamayı ve paylaşmayı içerir.
- **İletişim** düşüncenin sözel olarak karşılıklı değiş tokuşudur.
- **İletişim**, sayesinde dünyayı anlamlı kıldığımız ve bu anlamı başkaları ile paylaştığımız insani bir süreçtir.
- Kişiler arası iletişimde en az iki kişi vardır. İletişim tek yönlü değil, karşılıklıdır ve iletişim hem psikolojik hem de sosyal/kültürel bir olgu ve süreçtir.

İletişimin Öğeleri ve Süreçleri

→ **İletişimin öğeleri** etkileşimsel iletişim modeli ile açıklanmaktadır. Bunlar:

- 1- **Kaynak ve hedef**: Kişiler arası iletişimde kaynak mesajı gönderendir. Hedef mesajı alır, anlamlandırır ve kaynağa farklı bir mesaj gönderir. Bu bir döngüye benzer ve roller sürekli değişir.
- 2- **Mesaj-İlet**: İletişim sürecinde hedefe iletilmek istenen her şey mesajdır.
- 3- **Kanal**: İletişim sürecinde kişiler karşılıklı mesajlarını farklı yollarla iletirler. Söz, beden dili ve yazı bu yollardan bazılarıdır. Sessiz kalma da kişiler arası iletişimde bir mesaj ve iletimi olabilir.

→ **İletişim Süreçleri**

- 1- **Kodlama**: Mesajın işaret hâline dönüşmesinde kullanılan simgeler ve simgeler arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralların tümüne **kod** denir. En çok kullanılan kod sistemi dildir. Bu kodlar kültürden kültüre değişebilen öğeleri de kapsayabilir.
- Kodlama** ise mesajın içeriğinin kod simgelere dönüştürülmesidir.
- 2- **Kod açma ve yorumlama**: Kod açma, kaynaktan gelen mesajın içeriğinin alınıp çözümlenmesi, anlamın anlaşılmasıdır.
- 3- **Geri bildirim**: Kişiler arası iletişimdeki işlevi de karşılıklı gidip gelen mesajların doğru algılanıp algılanmadığını test etmektir. Geri bildirim bir söz, jest ve mimik gibi bir beden hareketi de olabilir.
- 4- **Gürültü**: Kaynaktan çıkan mesajın hedef tarafından tam ve doğru olarak alınmasını etkileyen şey gürültüdür. Gürültü kişilerin birbirini duyabilmesini engeller. Mesafe, ortamdaki gürültü ya da her türlü fiziksel engel gürültü olarak tanımlanabilir.

→ **İletişimin İşlevleri**

İletişimin **bireysel işlevi**, insanın sosyal bir varlık olması ve iletişim kurma ihtiyacında olmasıyla açıklanabilir.

İletişimin **toplumsal işlevleri** arasında sosyalleşme, bilgi sağlama, bilginin aktarılması ve paylaşılması sayılabilir.

Kültür, toplumdan topluma ve kuşaktan kuşağa sözlü ya da sözsüz kurulan iletişim sayesinde aktarılır. Bu da iletişimin toplumsal işlevleri arasında sayılabilir.

İletişimde etkinlik açısından;

- Sözsüz kodlar % 55,
- Sözel kodlar % 7,
- Ses tonu % 38 oranında etki yarattığı belirtilmektedir.

Johari Penceresi Modeli

İki Amerikalı psikolog, Joseph Luft ve Harrington Ingham, 1950 yılında Johari Penceresi Modeli'ni geliştirerek, insanın sosyal ilişkilerinde kendisi ile ilgili aktarımda bulunduğu alanlarının yanı sıra paylaşımında bulunmadığı, bulunmak istemediği alanları da ortaya çıkarmışlardır. Böylece kişilerin kendilerini tanımasını sağlamış, başkaları tarafından da nasıl görüldükleri tanımlanabilir hâle gelmiştir.

Açık alan:	Kişinin kendi tarafından da başkaları tarafından da bilinen alandır. Bu alanda insanlar umutlarını, beklentilerini ya da korkularını çekinmeden diğer insanlarla paylaşmaktadırlar.
Kör alan:	Bu alan başkaları tarafından bilinen ancak kişinin bilmediği alandır. Başkalarının bir kişi hakkında edindiği izlenimlerle ilgilidir.
Gizli alan:	Bu alan kişinin bildiği ancak başkalarının bilmediği alandır. Kişi, bilinçli olarak bazı yanlarını gizlemek istemektedir.
Bilinmeyen alan:	Bu alan ise kişinin de başkalarının da bilmediği, karanlık alandır.

Bu alanların büyüklüğü kişiden kişiye değişmektedir. Burada kişinin kendini derinlemesine tanıması, başka insanların da aynı şekilde kişiyi tanıması önemlidir.

- Okul ortamlarında "Formal" ve "informal" olmak üzere iki tip iletişim türü kullanılır. Formal iletişim, iletişimin kademeli olarak aşağı ve yukarı yönlü hiyerarşik aktarımıdır. Informal iletişim ise okullarda daha sık gördüğümüz kişi ve grupların tutumlarına bağlı olarak değişen ve okula dair düzensiz yaklaşımları olan bir iletişim türüdür. Türk milli eğitim sistemi içerisinde okulların yapılarına bakıldığında okullarda informal ilişkilerin baskın olduğu ve hiyerarşinin görece az olduğu görülmektedir.

İletişim Becerisi Kapsamı

- ♥ Kişinin kendisine ve diğerlerine saygı duyması,
- ♥ empati,
- ♥ etkin dinleme,
- ♥ somutlaştırma,
- ♥ ben dilini kullanma,
- ♥ içten ve samimi olmayı kapsamaktadır.

Saygı duymak iletişimin temelinde olan bir değerdir. Din, dil, ırk, sosyoekonomik durum, cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyi vb. gibi farklılıklara saygıyı da kapsar. Özellikle sınıfta ve okulda kapsayıcı bir dili kullanmayı da içerir.

Empati. Rogers, "Empatinin etkisini, birinin sizin hakkınızda peşin hüküm vermeden adınıza sorumluluk almaya veya sizi belli bir kalıba sokmaya çalışmadan dinlemesi gerçekten iyi hissettirir." şeklinde açıklar.

Empatiyi geliştirmek için kullanılan etkinliklerin içinde oyun ve drama yöntemlerinin kullanımı yer alır. Rol değişimi, duygu ve ihtiyaçların dile getirilmesi empatiyi geliştirebilir. Yaratıcı drama tekniklerinin sınıf içerisinde kullanılmasının empatiyi geliştirdiğine dair araştırma sonuçları vardır. Öykü, masal ve çocuklar ve yetişkinler için felsefe araçlarının öğretim yöntem ve tekniklerinin arasında olması bunun için bir zenginlik yaratabilir.

Etkin dinleme, beynin her iki tarafının kullanılmasını gerektiren bir faaliyettir.

- **sol beyinle** içerik ve olguları,
- **sağ beyinle** ise duyguları, beden dilini, ses tonunu ve bütünü dinlediğimiz belirtilmektedir.

Dinleme, konuşmanın algılanma boyutunu oluşturmaktadır ve bireylerin söylenenleri algılayıp anlamlandırması olarak da tanımlanmaktadır. Dinleme becerisi iletişim becerisinin temelinde yer alır.

İyi bir dinleyicinin özellikleri:

1. Dinlemenin amacını ve yöntemini belirler,
2. Ön bilgilerini harekete geçirir,
3. Dinlediklerini ön bilgilerinin ışığında inceler,
4. Konuşmacının aktardığı bilgilerle ön bilgileri arasında bağ kurar,
5. Bir olay ve düşünce arasındaki farkı belirler,
6. Ana ve yardımcı düşünceleri belirler,
7. Konuşmacının amacını belirler,
8. Propaganda, abartı ve ön yargıları belirler,
9. Zihinsel yapısını düzenler ve geliştirir,
10. Konuşmayı, konuşmanın içeriğini değerlendirir.

Dinleme alanları üç boyutta incelenmektedir.

1-İşlem boyutu: Bu süreçte hem fiziksel hem de zihinsel çeşitli işlemler yapılmaktadır. Bu işlemler,

- **İşitme:** Seslerle sözler fiziksel olarak alınarak algılanmakta ve beynimize iletilmektedir. Bu süreçte ses, ses telleri, ses dalgaları ve kulak yer almaktadır.
- **Anlama:** İşitilenlere dikkat yoğunlaştırılmakta, ilgi duyulan ve gerekli görülenler seçilerek anlamlandırılmaktadır. Dikkat yoğunlaştırma bütün anlama sürecini etkilemekte, işitilenlerin seçilmesi, işlenmesi ve anlamlandırılması belirleyici olmaktadır.
- **Zihinde yapılandırma:** Anlama sırasında seçilen bilgi ve düşünceler çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek işlenmektedir. Sıralama, sınıflama, ilişki kurma, düzenleme, sorgulama, değerlendirme gibi zihinsel işlemler yapılmaktadır. Daha sonra yeni bilgiler bireyin zihinsel yapısına göre ön bilgilerle bütünleştirilmekte ve zihnine yerleştirilmektedir.

2- Etkileşim boyutu: Konuşmacı ile dinleyici arasında sözlü konuşmalar, aktarılan bilgiler ve iletişimin gerçekleştirildiği ortamla gerçekleşmektedir.

- **Fiziksel etkileşim:** Konuşmacının sesi, ses tonu, konuşma hızı, kullandığı kelimeler, beden dili, yüz ifadesi, göz teması, duruşu, jestleri, fiziksel mekân, araç-gereç, dinleme ortamı, gürültü, ışık, ısı, renk gibi durumlarla etkileşimi içermektedir.
- **Zihinsel etkileşim:** Dinleyicinin konuşmacının düşüncelerini öğrenmesi, anlaması, kendi bilgileriyle karşılaştırmasıdır.

3- Sözlü anlama boyutu: Anlama işlemi hem süreçsel hem de etkileşimsel olarak gerçekleşmektedir.

- **Etkileşimsel süreçte** dinleyicinin özellikleri, konuşmacının aktardıkları ve iletişimin gerçekleştiği ortam etkili olmaktadır.
- **Süreçsel anlama** ise dinleme sırasında çeşitli bilgilerin alınması, zihnimize işlenmesi ve anlamlandırılması aşamalarındaki işlemleri kapsamaktadır.

Rosenberg (2019) insanı gönülden vermeye yöneltten bir iletişim aracı olarak tanımladığı şiddetsiz iletişim kavramının temelinde empatik ve yargılayıcı olmayan dinleme becerisine sahip olmak gerektiğini belirtmektedir.

• **Sinergoloji**

İletişim süreci simgeleri, sembolleri ve kültürel kodları da içerir. Bu kültürel kodlar toplumdan topluma ve aynı toplumun içinde farklı yerlere göre değişebilir.

Sözsüz iletişim araçları da kültürden kültüre değişebilir. Sinergoloji sözsüz, bilinçsiz dili okumaya yönelik bir yöntemdir. **Sözlü iletişim ile beden dili arasındaki farkı gözlemlemektedir.** Sinergoloji, bedenin bilinçsiz hareketlerini saptar, bu bilinçsiz hareketler güdülerin görsel belirtileridir.

1. Takdir edici dinleme	Söylenenden keyif almaya odaklanılan dinlemedir.
2. Kapsamlı dinleme	Öğrenme ve bilgiyi hatırlamaya odaklanılan dinlemedir.
3. Kritik değerlendiren dinleme	Duyulanı yargılayan ya da değerlendirmeye odaklanılan dinlemedir.
4. Vurgulu dinleme	Diğerlerinin duygularını anlamaya odaklanılan dinlemedir.
5. Katılımcı dinleme	Kişiler arası iletişimde etkili dinlemenin temeli aktif katılımdır. Dinleyen kişinin duyduklarını tekrar etmesi, özümlemesi ve yansıtmasıdır.
6. Edilgin dinleme	Dinleyen kişinin sözel geri bildirimde bulunmadığı, konuşan kişinin duygularının anlaşılmasına çalışıldığı, vereceği karara güvenildiği, kişinin sorunundan kendisinin sorumlu olduğu gibi mesajlar veren destekleyici bir süreçtir.
7. Empatik dinleme	Empatik dinlemede amaç kişinin kendisini açması, duygularını daha yoğun yaşaması, kendisinde var olan çatışmaları çözmesi, kendisini kabul etmesi için cesaretlendirmektir.
8. Yargısız ve eleştirel dinleme	Etkili dinleme hem yargısız hem de eleştireldir; açık bir zihinle, anlamak için dinlemeyi gerektirir.
9. Derinlemesine dinleme	Yüzeydeki mesajları da önemsemeyi, konuşmacının sözlü ve sözsüz mesajlarına ve bunlar arasındaki tutarlılığa dikkat etmeyi hem içerik hem de duygu mesajlarını anlamayı, konuşmacının dile getirmedikleri duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmayı ve anlaşılana dile getirmeyi, konuşmacının mesajlarına yanıt vermeyi içerir.
10. Çözümleyici dinleme	Kişinin kelimelerini aynen tekrarlamak değildir. Kişinin duygularının ve mesajlarının anlaşılmasına çalışıldığını gösterir.
11. Etkin dinleme	Konuşmacının mesajının sözel ve sözel olmayan yönüne, içeriğine ve duygularına anlam katma yöntemi olmalıdır.
12. Dikkatle dinleme	Konuşmacının söylediklerini takip etmeyi gerektirir

Buluş, Atan ve Erten Sarıkaya (2017)'ya göre etkili iletişim becerileri;

- **Ego geliştirici dil:** Kişiler arası ilişkilerde benliği olumlu yönde etkileyen bir ifade türü olarak tanımlanabilir. Bu beceri ile iletişim sürecinde, bireyin olumlu özelliklerine ve performanslarına vurgu yapılarak, ihtiyaç duyulan değişimleri gerçekleştirmesi amaçlanır. Diğer bir ifadeyle, iletişim kurulan kişinin kendisini zayıf ve yetersiz görmesine neden olmadan, yeterlilikleri öncelenerek eksiklikleri dile getirilir ve kişinin böylece eksik yönlerini giderebileceği algılatılmaya ve hissettirilmeye çalışılır. Bunun tersi ego zedeleyici dil olarak adlandırılabilir.
- **Etkin-katılımlı dinleme:** Bireyin mesajının anlaşılmasına katkı sağlayacak yeterli motivasyon ve dikkat ile o ana aktif bir şekilde katılma olarak kavramsallaştırılabilir.
- **Kendini tanıma-Kendini açma:** Bu beceri bireyin kendisine ilişkin farkındalığına, düşünce ve duygularıyla yeterli düzeyde ilişki kurmasına ve kendi iradesi ile kendisini açmasına ve şeffaflığına işaret etmektedir.
- **Empati:** Bu beceri karşıdaki kişinin öznel dünyasından yola çıkarak onu anlamaya ve böylece anlaşılabilir duygu, düşünce ve beklentilerinin kendisine aktarılmasına işaret etmektedir.
- **Ben dili:** Kişinin karşılaştığı durum veya davranış karşısında kişisel tepkisini duygu ve düşüncelerle açıklayan bir ifade tarzıdır. Sen dili suçlayıcı, yargılayıcı iken ben dili sadece kişinin kendi duygularını ortaya koyar. Ben dili kullanılırken yargılama, eleştirme, suçlama vb. yapılmaz. Ben dili iletileri yorum içermez, davranışların başkalarını nasıl etkilediğini açıklar, somut etkileri belirtir ve hissedilen duyguyu açıklar.

İletişim Engelleri

- **Fiziksel ve teknik engeller:** Bunlar mesaj ile ilgili engeller, kanal ve araçlarla ilgili engeller, gürültü ile ilgili engeller ve dil ile ilgili engellerden oluşmaktadır.
- **Sosyal ve psikolojik engeller:** Söz konusu engeller, kişilerin var olan düşünce, duygu ve değer yargılarından, davranış, tutum ve hedefleri, düşünce boyutları, dinleme ve anlama becerilerinden bulundukları sosyokültürel şartların farkındalığından kaynaklanabilir. İletişim amacının belirlenmemesi, ön yargılar, görüş ve algılamada farklılıkları, tutum ve davranışlar, sosyokültürel farklılıklar ve sahip olunan bilgi düzeyi ile ilgilidir.
- **Örgütsel engeller:** Roller, zaman baskısı, örgütün büyüklüğü, geri bildirim sisteminin yetersiz olması, yönetim tarzı, aşırı bilgi yüklemesi, statü farklılıkları ve hiyerarşi nedenli olabilir.

Tutar (2009)'a göre ise iletişimin engelleri:

- 1- Yapıcı engeller,
- 2- Bozucu engeller,
- 3- Kanal engelleri
- 4- Teknik engeller

Funda Menekşe

5

- ❖ **Kişisel unsurlar:** Alıcının ve vericinin mesajı kodlarken veya iletirken gerekli dikkati göstermemelerinden kaynaklanan engellerdir. Bu engeller; alıcının mesajı yanlış anlayabilmesi ve yorumlayabilmesi, belli ön yargılar nedeniyle mesajı yanlış değerlendirmesi, konuşmacıya karşı ilgisizlik ve farklı olumsuz tutumlardır. İletişim sürecinin iki önemli unsuru olan alıcı ve gönderici, aynı zamanda iletişimi engelleyici rol de oynayabilmektedir. Kişisel amaçlar, duygular, değer yargıları ve alışkanlıklar, gelen mesajlara olumsuz ve kayıtsız bir tutum sergilenmesine sebep olabilmektedir.
- ❖ **Fiziksel unsurlar:** Kişilerin kendilerinden kaynaklanmayan, dış kaynaklı ortamlarda oluşan ve iletişimi olumsuz yönde etkileyen unsurlardır. Fiziksel unsurlar genellikle ortamdaki kaynaklı engelleyicilerdir.
- ❖ **Semantik unsurlar:** Semantik unsurlar, kullanılan dilden kaynaklı yanlış anlaşmalar ve iletişim engelleridir. Bazı sembollerin birden fazla anlamı olabilir bunun dışında bir sembol farklı kişiler için farklı anlamlar oluşturabilir.
- ❖ **Zaman baskısı:** Sosyal bir çevrede, insanlarla iletişim ve ilişki kurmayı hedeflediğimiz zaman birçok engelle karşılaşırız. Bu engellerden biri de zaman kısıtlılığıdır. İş yaşantısı içerisindeki faaliyetlerin birçoğu, belirlenen mesai saatleri içerisinde gerçekleşmektedir. İş yaşamındaki zamanla alakalı sınırlamalar, iletişim esnasında örgüt üyelerinin üzerinde zaman baskısı oluşmasına neden olmaktadır.
- ❖ **Algılamadaki seçicilik:** Algılamada seçicilik olarak tanımlanabilecek bu unsur, bazı iletilerin bilerek yahut bilmeyerek algılanamamasıyla ilgilidir. Kişiler, belirli ön yargılara sahipse vericiden gelecek olan iletileri hiç algılayamayabilirler yahut kastedilenden farklı algılanabilirler.

DİLİN KULLANMAYLA ORTAYA ÇIKAN ENGELLER

ENGEL	KARŞI TAVİR
Emir vermek, yönlendirmek, yönetmek.	Korku ya da aktif direnç yaratabilir.
Uyararak, gözdağı vermek.	Gücenme, kızgınlık, isyankârlığa neden olabilir.
Ahlak dersi vermek.	Zorunluluk ya da suçluluk duyguları yaratır.
Öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek.	Bağımlılık ya da direnme yaratabilir.
Öğretmek, nutuk çekmek, mantıklı düşünceler önermek.	Bıkkınlık, nefret uyandırabilir.
Yargılamak, eleştirmek, suçlamak.	Benlik saygısını azaltır.
Ad takmak, alay etmek.	Genellikle karşılık vermeye iter.
Yorumlamak, analiz etmek, tanı koymak.	Yanlış anlaşılma korkusuyla iletişim kesilebilir.
Övmek, aynı düşüncede olmak, olumlu değerlendirmeler yapmak.	Övgü yokluğu eleştiri olarak algılanabilir.
Avutmak, teselli etmek.	Zor görevlerde ben de aynı şeyi hissederdim.
Sorgulamak, sınamak, sorguya çekmek.	Kendini köşe sıkıştırılmış hissetmesine sebep olabilir.
Alaycı davranmak, şakacı davranmak, konuyu saptırmak.	Kendisi ile ilgilenilmediğini, kendisine saygı duyulmadığını düşündürebilir.

EĞİTİM ORTAMINDA EKOLOJİK SİSTEM YAKLAŞIMI

- **Ekolojik yaklaşım**, birey, aile, grup ve/veya topluluk ile politik, sosyal ve kültürel çevreleri arasındaki ilişki ve bağlantıları, bunların birbirlerini nasıl etkilediğini ve şekillendirdiğini düşünmeyi gerektirmektedir.
- Ekolojik sistem yaklaşımının teorik temeli Ludwig Von Bertalanffy'nin genel sistem yaklaşımına dayanmaktadır.
- Bu yaklaşım çerçevesinde insanlar bir sosyal ağ içerisinde var olan canlılar olarak görülmektedir.

Ekolojik yaklaşımın temel prensipleri

- ♥ Çocuk, modelin merkezinde yer almaktadır.
- ♥ Çocuğun hayatında kendisini ve birbirlerini etkileyen farklı sistemler yer almaktadır.
- ♥ Çocuğun davranışları çevresindeki bireylerden ve ilişkilerden etkilendiği gibi çocuk da onları etkiler.
- ♥ Çocuğun gelişimi bu sistemlerdeki deneyimlerin niteliğine bağlıdır.
- ♥ Sistemler arasındaki ilişkilerin niteliği ve sıklığı da çocuk üzerinde etkilidir.
- ♥ Çocuğun doğrudan içinde bulunmadığı sistemler de çocuğun gelişimini etkiler.
- ♥ Çocuğun sağlıklı gelişimi için sistemler arasındaki etkileşimin tutarlılığı önemlidir.

Ekolojik Yaklaşım Sistemleri

Ekolojik yaklaşım sistematik düşünmeyi varsaymakta ve doğrusallığı reddetmektedir. Bu nedenle olayın nedeni, sonucu ve etkisini tek bir neden ya da sisteme bağlamamaktadır.

1- **Mikrosistem**- Şu anki ortam: Ev, okul, iş yeri vb.- Mikrosistemler, günlük yaşamda bireylerle en doğrudan ilişkili sistemlerdir. Örneğin, ev insanların çoğu için öncelikli mikrosistemdir. Okullar, dini kurumlar, akran grupları ve çalışma ortamları da mikrosistemler içerisinde yer alır.

2- **Mezzosistem**- Mikrosistemlerden oluşan sistem: Komşuluk, toplum. Mezzosistem, mikrosistemin kişisel oluşumlarını birbirine bağlayan ilişkileri ya da ağları içermektedir. Mezzosisteme örnek olarak okul-aile iş birliğinin çocuğun akademik başarısına etkisi ya da aile-akran ilişkilerinin çocuğun ebeveyn denetimine katkısı verilebilir.

3- **Ekzosistem**- Doğrudan bireyi kapsamayan sosyal yapılar: Kamu kurumları, profesyonel kuruluşlar. Ekzosistem: Sosyal medya, yasal mevzuat gibi bireyin gelişiminde dolaylı etkisi olan birimlerin oluşturduğu katmandır. Genel eğitim politikaları, medya ve kitle iletişim araçları bu birimlere örnek verilebilir.

4- **Makrosistem**-Kültürü kapsayan örüntüler: ekonomik ya da siyasal ideolojiler, baskın inançlar ya da basmakalıp düşünceler. Yaklaşımın bu katmanında bireyin yaşadığı toplumun özellikleri yer alır. Kültürel değerler, irksal ilişkiler, benimsenen din bunlara örnek verilebilir.

5- **Kronosistem**- Önceki tüm katmanları kaplayan bu dış katman, yaşanan zaman dilimini ifade etmektedir. Örneğin, savaşlarda ve ekonomik kriz dönemlerinde suç davranışlarında artış olabilmektedir.

OKUL İKLİMİ

- ✓ Okul iklimi, okulda çalışanların okulu nasıl betimlediği ile ilgilidir.
- ✓ İklim, okulda zaman içinde şekillenen, her zaman görülemeyen değerler ve kurallar bütününden oluşur.
- ✓ Okulun dışarıdan nasıl görüldüğünü de gösterir.
- ✓ Pakdanel (1988)'in sınıflandırmasına göre iklim çeşitleri:

Açık iklim: Bu iklim türünde, arkadaşça ilişkiler, işleri kolaylaştırıcı, katılımcılığı teşvik gibi faktörler önemlidir ve yönetici örgütte kurmay bir liderlik örneği sergilemektedir.

Özerk (Otonom) iklim: Bu iklimde ise, yönetici örgütte resmi ve sistemli bir iş yapma için kendini çalışanlarından uzak tutar.

İdareci iklim: Bu iklimi, yöneticinin işi kendisinin yapması, arkadaşça ilişkilerin olmaması, yazılı kurallar ve tatmin edilmeyen sosyal ihtiyaçlar karakterize eder.

Samimi iklim: Bu iklimde arkadaşça ilişkiler hâkimdir ve örgüt üyeleri işlerin nasıl yapılacağı konusunda görüşlerini bildirirler.

Babacan iklim: Bu iklim kısmen kapalı bir iklim olup, çalışanların birlikte hareket etmediği, grup içinde bölünmelerin olduğu ve yöneticinin sürekli kontrol edici görevinde olduğu bir iklimdir.

Kapalı iklim: Yöneticinin çalışanları yönlendirmede etkili olmadığı, onların kişisel zenginlikleri ile ilgilenmediği, iş birliğinin olmadığı, grup başarısının minimum düzeyde olduğu resmi bir örgüt iklimi söz konusudur.

Ekolojik Sistem Yaklaşımında Akran Zorbalığı

Mikrosistem kapsamında akran zorbalığına sebep olabilecek etmenler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- ✓ İlgi, sevgi ve sıcaklıktan yoksun bir aile ortamı
- ✓ Cezalandırıcı, tartışmacı, düşmanca ve kötüleyici ebeveyn tavırları
- ✓ Fiziksel ve duygusal istismar uygulayan ebeveynler
- ✓ Okul bahçesi ve oyun alanlarının yetersiz olması
- ✓ Öğretmenlerin ve yöneticilerin zorbalık davranışlarını görmezden gelmesi
- ✓ Okul yönetimi tarafından fiziksel cezanın uygulanması
- ✓ Öğrencilerin okul atmosferi hakkındaki negatif düşünceleri
- ✓ Okuldaki akranların saldırgan davranışlar sergilemesi
- ✓ Okul mevcudunun fazla olması
- ✓ Olumsuz davranışlar gösteren akran gruplarına dâhil olması

Mezosistem kapsamında;

- Okul ve aile arasındaki iletişimin yetersiz veya eksik olması
- Ailenin onaylamadığı arkadaş grupları

Ekzosistem kapsamında;

- ❖ İş yerinde yüksek stres ve anlaşmazlık yaşayan babaların evde çocuklarına karşı daha otoriter bir tutum sergilemeleri
- ❖ Milli Eğitim Müdürlüğü'nün eğitim politikaları ve okul yönetiminin akran zorbalığı konusundaki tutumu (rehberlik hizmetinin olup olmaması, okulda meydana gelen saldırgan davranışlara karşı alınan önlemler, disiplin cezaları) öğretmenleri etkileyecek, öğretmen davranışları da dolaylı olarak öğrencileri etkileyecektir.
- ❖ Akranlarının ailelerinin ebeveynlik stilleri

Makrosistem kapsamında;

- Şiddetin toplumda kabul görmesi
- Televizyondaki şiddet içerikli programlar
- Mahallenin sosyo-ekonomik düzeyi

